

Dopisy Jindřicha Chaluppeckého Miladě Součkové

Milan David

„Ubohá Evropa! A jak byli šťastni,
kteří prožili svůj život před rokem 1914.“

(Z dopisu J. Chaluppeckého Miladě Součkové, 18. 12. 1981)

V osobním fondu Milady Součkové v Literárním archivu Památníku národního písemnictví je uloženo jedenatřicet dopisů, které napsal Jindřich Chaluppecký Miladě Součkové.

Tyto dopisy se dostaly do Čech díky Kristiánu Sudovi, je patrně jeho zásluhou, že byly (stejně jako jiné písemnosti z americké pozůstalosti Milady Součkové) zachráněny jako prameny k dějinám české literatury a k českým dějinám po roce 1948 vůbec.

Připomeňme, že se čtenáři *Literárních novin* 14. ledna 1993 dověděli mnoho zajímavého o Miladě Součkové (1898-1983) z pozoruhodného textu Jindřicha Chaluppeckého (1910-1990), který vyšel poprvé v *Proměnách* roku 1986 v New Yorku.

Četba Chaluppeckého článku jistě u mnohých čtenářů vzbudila zájem o korespondenci Milady Součkové a Jindřicha Chaluppeckého, o korespondenci dvou osobností, z nichž jedna prožívala osud svého národa v exilu – a druhá doma ve vlasti.

První dopis Jindřicha Chaluppeckého (30. 11. 1948) v námi uváděném souboru je psán strojem, ostatní jsou rukopisy. Je pravděpodobné, že se nedochovály všechny dopisy J. Chaluppeckého. Úvodní dopis psaný rukou je datován 2. 4. 1978, závěrečný 1. 1. 1983. Mezi dopisem z roku 1948 a další korespondencí byla patrně přestávka, existuje dopis Milady Součkové J. Chaluppeckému z roku 1964 (viz referát prof. A. Hamana), v našem souboru je až Chaluppeckého dopis z roku 1978.

Dopis J. Chaluppeckého z 30. 11. 1948 je rozhovorem toho, kdo „zůstal“, s tím, kdo odešel do exilu: „Byl jsem u toho, když jste odjížděla, a připadá mi, že mám ještě teď něco říci, když už se nevrátíte.“ Chaluppecký předkládá úvahu o situaci v Československu, zamýšlí se nad svým postavením: „Ale udělám, jakožto spisovatel, co mohu. Zříkám se zcela všech nároků na publikování toho, co píšu a psát budu; nedočkám-li se já, dočkají se jiní; však jednou na nás dojde. Vy jste, ovšem, musela volit jinak, Vy jste musela odejít.

Vy tam, já tady..." Ze slov Jindřicha Chaluppeckého můžeme soudit, že v korespondenci s M. Součkovou došlo k určité přestávce: „Loučíme se, bylo by riskantní pro mne, prodlužovat tuto korespondenci. Tím spíš, že jsem změnil adresu a že by Váš dopis zbytečně dlouho putoval. Ledaže, kdybyste měla chuť mi někdy napsat, byste mi psala jen a jen literárně, bez narážek politických. Jinak by totiž mohl takový dopis, kdyby si jej vyložili podle nového zákona na ochranu republiky, znamenat pár let. A proč se mám dát od těch lidí, do kterých mi nic není a kteří nevědí, co činí, zavírat?“

V dopise z 2. dubna 1978 se Jindřich Chaluppecký vrací opět k problému emigrace, připomíná, že sám chtěl emigrovat už v období mezi dvěma válkami: „... že jsem chtěl emigrovat (opravdu) a neemigroval jen proto, že byla světová hospodářská krize, a jestli jsem se stěžil uživil tady, v cizině bych se vůbec nebyl uchytil.“ Dále píše o své tvorbě, o tom, že o umění v socialistických zemích může psát „fabelhaft“, jak ho hodnotí v cizině, právě proto, že žije v Čechách. Zajímavý je názor Chaluppeckého na tvůrčí metodu M. Součkové: „A co je s Vaším barokem? Píšete, že se hrdlíte s nakladateli, a já bych to rád už četl, ne tolik, že je to o baroku, ale že je to od Vás, Vy totiž jste básník, já nevím, jaký jste vědec, ale jste básník, to znamená, dovedete číst básně – viz ta Vaše kniha o Vrchlickém, a v literatuře je pořád důležitější umět číst básně – než být vědec. Vy byste mohla ten barok objevit. Já taky nejsem vědec, ale nejsem ani básník. Snad patřím do té divné kategorie, co se jí říká bezruký Raffael. Nezávid'te.“

V dopise z 23. září 1978 píše Chaluppecký o zájmu dr. Karla Míloty o dílo M. Součkové a tlumočí Mílotův názor na její tvorbu: „Bez téhle autorky je v historii české prózy nejen moderní, ale prózy vůbec neomluvitelná díra, a myslím, že kdyby tahle kontinuita nebyla přerušena, tak jsme dnes měli řadu dalších knih jedinečné originality a úrovně ...“ Dopis dále komentuje zprávu, že vyjde práce M. Součkové o baroku: „Udělala jste nám radost svým dopisem. Samé dobré zprávy. Barok vyjde, dokonce s Jakobsonem, dokonce píšete revolučním Jakobsonem, a s mnoha obrázky.“

Častým tématem Chaluppeckého dopisů je osobnost a dílo Zdenka Rykra, tragicky zemřelého manžela Milady Součkové: „Už jsem asi desetkrát přemlouval Kotalíka, aby udělal Zdenka Rykra, je čas, abych ho přemlouval po jedenácté a aby mi to po jedenácté slíbil. Všecky důležité věci, hlavně ty, které byly v Chotěboři, jsou v N. G. uloženy a v pořádku (pomáhal jsem je katalogizovat), takže by bylo velmi snadné výstavu udělat.“ (16. 3. 1979)

Tematiku dopisů J. Chaluppeckého M. Součkové by bylo možno označit slovy česká kultura doma a ve světě, píše se o osobnostech, které šířily slávu české kultury za hranicemi. Příkladem je básník Jiří Kolář: „V Norimberku

zrovna vyšla rozsáhlá monografie Kolářova a napsal jsem nakladateli, aby Vám poslal exemplář. Koláře jste tehdy znala, tehdy to byl plachý hošík, dnes je to mezinárodní Umělec a je si toho vědom.“ (18. 10. 1979)

Další osobností, se kterou se v dopisech setkáváme, je Ivan Blatný: „Ivan Blatný nám dokonce odpovídá na dopisy, byť velmi krátce, a je na tom znát, že není (a už nebude) v pořádku.“ (1. 3. 1980)

O tom, jak se o obtížně dostávala do Československa díla vydaná v cizině, svědčí dvě sdělení J. Chalupeckého: „To číslo posíláte zbytečně. Nedojde. Aspoň ne nám.“ (24. 10. 1981) „Pospíchám Vám odpovědět, Milado, především abych zabránil odeslání Vašich sešitů: Škoda vydání, nedojdou, prostě pro název nakladatelství. Snad se někdy nahodí, po někom nám je poslat.“ (25. 2. 1982)

Poslední dopis ze souboru je datován 1. ledna 1983, 1. února 1983 Milada Součková zemřela.

Při četbě soukromé korespondence prožíváme osudy lidí. Jde-li o významné osobnosti kultury, prožíváme s nimi i dobu a jejich vztah k ní. Dopisy Jindřicha Chalupeckého Miladě Součkové jsou cenným dobovým svědectvím, zajímavá jsou i sdělení básničky Jiřiny Haukové, manželky Jindřicha Chalupeckého, která jsou připojena k dopisům. Doufáme, že se zájemci o dílo Milady Součkové dočkají vydání její korespondence.

Summary:

In the literature Archive „heritage“ of national literature is stored 31 letters of Jindřich Chalupecký to Milada Součková. Letter dated November 11, 1948 is type written and predominantly concerns with the problems connected for invaluable document. Topic of handwritten letters in the period of April 2, 1978 to January 1, 1983 is devoted to the Czech culture in former Czechoslovakia, both at home and abroad. These letters highly contribute to knowledge in the field, especially illuminate role of the following authors living in emigration: Jiří Kolář, Ivan Blatný, and Milada Součková.